POPIS PUBLICZNY
UCZNIÓW
SZKOŁY WOIEWODZKIEY ŁUKOWSKIEY

Pod Dozorem
XIĘŻY PIIARÓW.
będącéy.

Odbywać się będzie w Miesiącu Lipcu
w dniach 29. 30. 31.
Roku 1818.

w ŁUKOWIE.

WSTĘP.

Gdy po wielu Prowincyach Królestwa Polskiego, Jnstytut Zgromadzenia XX. Piiarow szczerze zawsze dopełniał obowiązków Nauczycielskich, idąc w zawód chwalebny z temi, którzy takowymże zaszczytnym trudnili się lub trudnią dotąd Przedmiotem, przekonawszy się. Kray cały o użyteczności tego Jnstytutu, na tylokrotnych Obradach Narodowych uznał, iż zaprowadzenie Go po więcey, iak dotąd mieyscach, iest potrzebném. — Toż Ziemia Łukowska cierpiąc na tem że nie mogła w bliskich okolicach dzieci swych edukować, gdyż Lublin tylko i Drohiczyn Naukowych Swiątyń były stolicą, przez możnieyszych Obywateli miała tę trudność załatwioną, że ci staneli w pomocy uboższym Obywatelom, którym odległość mieysca, i stan niedostatku niedozwalał nadać przyzwóitey swym Synom edukacyi, i los ich życia kończył się, albo w woysku, albo na iakich innych nadwornych posługach. — Dominik Jan Jezierski wów czas Sędzia Ziemi Łukowskiéy, Mąż z maiątku, i nauki sławny, na Obradach Obywatelskich w Lublinie, zobowiązany prożbą gorliwych Obywateli, w ówczas iako pierwszy Urzędnik téy Ziemi, dołożył starania swego u Tronu Krolewskiego, ażeby do stolicy téy Ziemi, można zaprowadzić edukacyiny Jnstytut.

A tak prożba ziemianow i własne Jego przekonanie, o istotnéy potrzebie zaprowadzenia w téy Okolicy Szkoły, były mu powodem do dopełnienia tak pięknego czynu.

Sprowadził więc Zgromadzenie XX. Piiarów, wystawił dóm drewniany, lecz odpowiadaiący temu Jnstytutowi. Aże go uposażył szczuple, przeto na obradach Seymikowych w Lublinie, w śród innych czynności urzędowych, wniosł Proiekt do obywa-

teli Ziemi Łukowskiey aby ieżeli chcą to zgromadzenie utrzymać w swéy Stolicy, pomyślili o polepszeniu Jego funduszów, radząc im iżby pobieraną ze skarbu suchedniową sól, odstąpili na potrzeby i na wystawienie temu Zgromadzeniu wygodnieyszego domu. Tę radę znakomitego Urzędnika przyiął iednomyślnie Stan Rycerski, a nawet sprowadzenie soli przyiął na siebie z warunkiem, aby zebrany za nię kapitał został na pewnym maiątku lokowanym. Na ten koniec doradził ieszcze tenże Współziomkow ufnością zaszczycony obywatel, aby wezwać Kahał Łukowski, iako lud w handlu przemyślny; ten nietylko na siebie chętnie przyiął ofiarowaney soli sprzedaż, ale też po mimo opłacania należnego procentu dla zrobienia większey Jnstytutowi Szkolnemu dogodności, rożne zakupił place.

A gdy w przeciągu lat trzech zebrała się na Kahale summa złotych polskich 15500. ta była pierwszym wsparciém na założenie fundamentów kollegium, Kościoła, i Szkoły, i służyła ciągle aż do Roku 1809. w ktorym zupełnie znikła, — bo odtąd Kollegium iuż żadnego od niéy nie pobiera procentu. Ale Rzewuscy, Załuscy, Jasińscy, Rozwadowscy, Jeziersey, Domaszewscy, Jastrzębscy, Szaniawscy, Kozierowicze, Dziewulscy i wielu innych Ziemi Łukwskiéy Obywatelów i Urzędników, znaiąc użyteczność Szkoły w ich Stolicy, znacznie się przyłożyli do wymurowania Kościoła i Kollegium, a Obywatele miasta także czynili zasiłki, w polach i Ogrodach. —

A tak Okolica cała patrzała z pociechą na edukacyą mlodzieży w swey Stolicy, z których wychodzili w czasie słuszni Obywatele i rozsądni: ci znowu przez wdzięczność stawali się dobroczyńcami nauczycielskiego Jnstytutu, wspieraiąc go i uposażaiąc na nowo. —

Z tąd powstały wieczyste familiyne fundusze Szaniawskich, Jzdebskich, ktore potem przez klęski woienne nadwerężone zostały: a w roku 1781 w dniu czwartym Kwietnia pożar ognia zupełnie budynki Kollegiyne i samo Kollegium w gruzach zagrze-

bał. — Tym przypadkiem zatrwożyło się Zgromadzeie Piiarskie, równie iak obywatele o dobro swych potomków troskliwi.

Aleć publiczne w ówczas wychowanie młodzieży, nie uszło bacznego oka i opieki Rządu, który rozporządzeniami i przepisami Nauk, w sposobie dawania onych nie zależącym od woli Professora, ale od Ustaw, wprowadzeniem nauk i ięzyków obcych a wydoskonalaniem oyczystego staraiąc się iak naylepszy sposób myślenia zaprowadzić w Narodzie, zwrocił i na Łukowskie Kollegium podupadłe swoię uwagę, dawszy dla niego wsparcie na ręcę Prowincyała. Była to szczupła pomoc, bo większey ówczasowy stan funduszu nie dozwalał, lecz wzbudziła dobroczynnego ducha w Obywatelach usiłuiących, aby oświacie wieku sprzyiaiący, w swéy stolicy Instytut Nauczycielski utrzymać.

Pierwszy JO. Xiąże Adam Czartoryski, ofiarowaniem dachówki ile tylko potrzeba, od pożarowych przypadków Kościoł i Kollegium zabespieczył. — Daley Iżycki Possessor dobr Królewskich ów czas Grezowki i Dąbia, udzielił drzewa wszelkiego rodzaiu na potrzeby budowli, ktorą wykonał szczęśliwie Xiądz Innocenty Ormiński naowczas Rektor z pomocą zgromadzenia swoiego. Już tedy zdawało się że nieszczęścia i klęski ustały.

Alić znowu w roku 1812. ogień niszczył drewnianą szkołę i pobudynki wszystkie Kollegiyne a przy tém znacznie samo Kollegium i Kościoł nadwerężył.

Tu niemogliśmy sobie inaczéy powiedzieć w tém przeciągu czasu, iak tylko że wszyscy iesteśmy nieszczęśliwi. Rząd dopiero Krolestwa Polskiego z klęsk woiennych nieco odetchnąwszy wszedł w stan Obywateli, a naytroskliwszy o wychowanie młodzieży, przeznacza fundusz na Szkołę Łukowską, która nie będzie nadal podległa tak prędkiemu zniszczeniu gdyż iest teraz murowana, dachowką okryta, z ośmiu obszernych i wygodnych sal złożona i w roku bieżącym wybudowaną zostanie. We-

wnętrzna tylko reparacya dla wysuszenia murów na dalszy czas pozostać koniecznie powinna. Winniśmy Obywatele wdzięczność Kommissyi Rządowey Oświeczenia publicznego, która tak wielką zasadę szczęścia nie tylko dla obecnych, ale i dla przyszłych potomków waszych stanowi. Błagać winniśmy Boga za naydłuższe życie, nayłaskawiéy nam Panuiącego Monarchy, i za Rządców naszych, naylepiéy kieruiących Edukacyą; bo szczęście Człowieka Nauka i Pokóy. Pokóy daie naylepszy z Królów, a nauką troskliwy i baczny Rząd się trudni. Za iego przewodnictwem i opieką iuż w Roku teraźnieyszym Klassa Piąta stósownie do przepisów edukacynych w tuteyszéy szkole iest urządzona. W roku przyszłym powinna się otworzyć Klassa szósta. Szczupłość mieysca nie dozwala aby można było wygodnie umieścić szkołkę Elementarną. —

PORZĄDEK NAUK DAWANYCH.

Język i Literatura Polska,

KLASSA PIERWSZA.

W niey dawana była Grammatyka Narodowa na tęż Klassę przepisana. Dla wprawy w dobre wymawianie i kształcenie głosu, naznaczane sobie mieli Uczniowie, raz bayki łatwieysze z Krasickiego, drugi raz wyiątki z innych Pisarzów do wieku i poięcia stosowne — Na roboty domowe pisywali naprzód przypadkowanie Imion i czasowanie słów, daley rozbierali wyrazy według troistéy składni i innych względów Grammatycznych: nakoniec, opowiadane sobie rzeczy na piśmie z poprawą układali.

KLASSA DRUGA

Powtórzywszy naprzód z Uczniami treść Grammtyki na Klassę pierwszą, przechodzono z niemi część drugą. Prócz tego starano się wprawiać Uczniów w dokładnieysze czytanie, pisanie podług prawideł Pisowni, rozbior i nabieranie przyzwoitego w Deklamacyi tonu. — Za wzór do tego służyły różne wyimki z Pisarzów polskich, iako to: Powieści *Krasickiego*, Pieśni *Karpińskiego* niższego rzędu, spiewy narodowe i zabawki *Osińskiego* — Na cwiczenia prywatne prócz treści rzeczy czytanych lub słysanych, pisywali Powieści różne, układali bilety i Listy w łatwieyszych materyach, i przerabiali wiersze na prozę.

KLASSA TRZECIA.

Grammatyki Narodowéy część trzecia, w ciągu roku szkolnego wykładana była uczniom téy Klassy. — Dla przystósowania prawideł grammatycznych do mowy nstnéy i pisanéy czytano i rozbierano z Pisarzów oyczystych wyiątki tak prozą iako i wierszém; których uczyli się na pamięć dla Deklamacyi — Na roboty domowe zadawane mieli tłumaczenia z Łacińskiego Języka. Robili powieści i opisy mieysc sobie znaiomych; pisali Listy w różnych materyiach: Memoryały do Osób Rządowych. W wspomnionych Klassach ten przedmiót był dawany przez X. H. *Janowskiego*.

KLASSA CZWARTA.

Przypisy do rozdziału I. Grammatyki na Klassę trzecią dawane były od nauki o głosie w rożnych względach uważanym, aż do wykładu o Przenośniach. Daléy szło wyobrażenie Stylu, ozdoby podział iego — i Nauka o listach.

Żaś na Deklamacyie ci Uczniowie miewali *prozą*: Wyjmki z dzieł Massyliona — Seneki — Buffona — Fenelona. — Chataubrianda — Bernardyna — Justyna — *Wiérszem*: wyimki z dzieł Rymotworczych z Tompsona — Jakóba Russo — Delilla — Junga — Ossyana — Na zatrudnienia domowe przełozyli *Prozą* Wyiątki przedniéysze z Fenelona — z Lacèpèda — z Liwiusza — z Cycerona — *Wierszem*: z Lafontena — z Wirgiliusza.

Własnéy roboty napisali *Prozą* Liſt syna do Oyca donoszący Mu o nieszczęściach oyczyzny i Rodziców w czasie zaburzeń politycznych — Liſt Oyca do Syna przed zgonem — Liſt donoszący przyiacielowi o śmierci Jenerała Kościuski. *Wierszem*: Bayki w materyach własnego wyboru. — Sielankę w którey pod poſtacią pasterzy opłakuie się utrata bolesna Rycerzy Polskich.

KLASSA PIĄTA.

W téy Klassie stosuiąc się do Planu czynione były uwagi nad Wymową i Poezyą, iako to: Moc myślenia i mówienia są wyższemi nad wszelkie dary które Opatrzność udzieliła człowiekowi — Ztąd pochodzi staranność wszystkich ludów o wydoskonalenie ich języka — Wymowa składa się z myśli i wyrazów, iéy cel i pożytek — w wolnych tylko kwitnie Narodach — Do dostąpienia całéy szczytności Wymowy trzeba bydź miłością cnoty przeiętym — O co się starać powinien ten co się chce stać wymownym? przymioty do tego koniecznie potrzebne — Żadne przepisy nie zdołaią utworzyć wymownym człowieka, ieśli mu przyrodzenie nie sprzyia — Prawdziwa wymowa i zdrowa loika są ściśle z sobą połączone — dział wymowy na opowiadalną, opisywalną, określaiącą i przekonywaiącą — Ztąd; prawidła których się trzymać należy w wystawianiu szczególnych obrazow, iako to: Opowiadań, Opisów, określań i przemowień — Początek Poezyi, i iéy cel i pożytek O sztuce wymyślenia i wysłowienia — Podział iéy ogólny.

Na to wszystko mieli Uczniowie wydawane z sławnych Autorów wzory których na pamięć słę uczyli iako to *Prozą*; Z Flesziera — Potockiego — z Russo — z Buffona — Bossueta — Fenelona — z Bernardyna — *Zaś wierszem*: z Delilla — z Eneidy Wirgiliusza — Z Iliady Homera —

Na oyczystą mowę przelewali *Prozą*; Wyiątki znakomitszych zdarzeń: Z Liwiusza — Buffona — z Lacèpèda — z Cycerona — *Wierszem*: Smierć Hippolita z Rasyna — Szczęśliwość życia wieyskiego, z Wirgiliusza — Własnego układu *Prozą* Opisanie psa — Śmierć Poniatówskiego — Wezwanie do pokoiu — Przyiaźń — *Wierszem*: Wieczor — Myśli i czucia na widok Cmentarza — Ten przedmiot w dwóch wyższych Klassach był dawany przez X. J. *Strzałeckiego.*

LANGUE FRANÇAISE.

LA Ire CLASSE.

Les Éléves de cette Classe étoient instruits 1º à lire d'après l' Orthographe et la prononciation Française. 2º On leur enseigna à décliner l'article en se conformant aux cas de la declinaison Polonoise. 3º On a répété avec eux les deux Verbes auxiliaires. 4º Pour déclamer, ils apprirent de petites fables de Florian, qu'ils sont capables de traduire et de prononcer.

LA II CLASSE.

Les Éléves de cette Classe lurent et traduisirent quelques endroits plus interessans du livre: (*Wypisy mnieysze*) 2º Ils ont répété les quatre Conjugaisons regulières en quatre sens de modification. 3º Ils ont déclamé des fables.

LA III. CLASSE.

Celle-ci a traduit le livre (*Wypisy mnieysze:*) du commencement jusqu' au Nro: 63. 2º Après avoir parcouru encore une fois les quatre Conjugaisons reguliéres, elle répéta des Verbes irregnliers. 3º Pour déclamer elle eut des fables et quelques passages intéressans.

LA IV. CLASSE.

Les Éléves de cette Classe ont traduit du livre (*Wypisy większe:*) quelques endroits moraux et instruitifs, en se reflechissant sur la differente signification des mots, le Gallicisme, la construction &c: Pour déclamer ils se choisirent quelques Harangues de Tite-Live; et quelques traits Poëtiques de Noël.

LA V. CLASSE.

Elle traduisit quelques extraits littéraires de Sieffert — de Buffon — 2º Quelques pieces oratoires de Tolendal — Pour déclamer ils se sont choisi: La Conjuration de Cinna, l'Invocation de la paix &.c Cet Objet fut traité dans toutes les Classes par Mr: B. *Toczyski*.

DEUTSCHE SPRACHE.

ERSTE KLASSE.

Jn dieser Klasse hat der Lehrer W. Bielinski hauptsächlich Fertigkeit im reinen Lesen und Verstehen desselben, Erlernung sowohl die Geschlechtswörter als der drei Hülfs zeitwörter. *Werden*, *Sein* und *Haben* berücksichtigt, wozu die Sprachlehre von Kamiński und das Lesebuch für Elementar-Schulen dienten. Manche in denenselben befindlichen Stücke wurden auswendig gelernet und der Rechtschreibung wegen mit pohlnischen Buchstaben abgeschrieben.

ZWEITE KLASSE.

Die Zöglinge dieser Klasse hat derselbe Lehrer in den vornehmsten grammatischen regelmäszigen Formen nebst dazu angewandten Thematen welche erst mündlich in der Schule dann schriftlich zu Hause ins Deutsche übersetzt wurden, unterrichtet. Mehrere in Sulcers erstem Theile vorkommenden Abschnitte wurden ins Pohlnische übersetzt, analisirt und manche ausgewählten Stücke auswendig gelernt.

DRITTE KLASSE.

Nach der Abänderung verschiedenartiger unregelmäszigen Zeitwörter erläuterte derselbe Lehrer den Schülern dieser Klasse die Syntaktischen Regeln welche man in häufigen Aufgaben praktisch anzuwenden suchte. Aus Sulzers zweiter Abtheilung hat man mehrere Seiten übersetzt, grammatisch analisirt und manche Stücke auswendig gelernet. Zu Stylübungen dienten etliche leichte Anekdoten und Fabeln welche schriftlich von den Schülern aufgesetzt wurden.

VIERTE KLASSE.

In dieser Klasse wurde nach Adelungs Sprachlehre für Schulen und nach Poelitz's erstem Theile gelehrt. Die Syntaxis machte man Jhnen umständlich bekannt. Mehrere Fragmente wurden in die Muttersprache ubertragen, und manche auswendig gelernet. Zur praktischen Anwendung haben sie viele Beispiele so wie auch die im Wolskischen Lehrbuche vorkommenden kurtzen Sätzen und Briefe ins Deutsche übersetzt.

FÜNFTE KLASSE.

Jn dieser Klasse wurden ferner die in Poelitz's zweitem Theile befindlichen Fragmente übersetzt und auswendig gelernet. Mehrere Gespräche hat man ins Deutsche übersetzt Die Stylübungen bestanden in Briefen, Bitten, Erzählungen und leichten Beschreibungen, welche schriftlich ausgearbeitet wurden.

LINGUA LATINA.

CLASSIS PRIMA.

Discipuli huius Classis primum expedite legere deinde prima latini sermonis rudimenta ad normam primæ partis Grammaticæ Kopczinscii didicerunt. Poſtquam Declinationes, Coniugationesque mente complexi sunt explicationi excerptarum ex Tirocinio sententiarum fabularumque Aesopi sese accinxerunt; quarum nonnullas memoriæ mandatas Pueri declamarunt. — Privatim vero analysim explicatarum fabularum, ac regulas grammaticales ad praxim deductas scripserunt.

CLASSIS SECUNDA.

Magister repetitis rudimentis linguae latinae, explanaba discipulis quaedam grammatices Part: 2· capita, in quibus genera declinatioque nominum subſtantivorum, Adjectivorum, anomalorum, graeco — latinorum, ac propriorum: tum coniugatio verborum quorumcunque continetur.

Ex Tirocinio linguae Latinae multas narratiunculas cum illis in linguam patriam transtulerat, quarum nonnullas memoratu dignas declamarunt. Exercitii vero domeſtici causa sententias breves legibus scholaſticis accommodas scripserunt.

CLASSIS TERTIA.

Revocatis in memoriam primis elementis, in Classe praecedenti tractatis, progressum eſt ad tertiam partem Grammatices, ex qua selectiora Conſtructionis capita Tironibus sunt explicata: Jn libro selectorum parte priori in sermonem patrium translata

sunt excerpta ex Aurelio Victore, Cornelio Nepote, Cicerone, et Curtio Praestantiora ex citatis authoribus fragmenta, non modo ad excolendos animos, sed etiam declamandi ergo, memoria Tirones prosecuti sunt. — Exercitia vero patrio sermone, in schola scripta, domi secundum traditas regulas in latinum idioma vertere bis in quavis hebdomade consueverunt. —

CLASSIS QUARTA.

Jn hac Classe tradita sibi habuere adolescentes quaedam sublimioris syntaxeos praecepta. — Tum leges prosodiae didicerunt variasque in super lyricorum versuum species cognoverunt — Ex auctoribus vero latinis in libro selectorum parte secunda præmissa prius cuiuslibet auctoris volvendi notitia, interpretati sunt fragmenta nonnulla, et quidem ex Livio fere omnia — ex Sallustio — ex Suetonio — ex Virgilio — ex Horatio — Fragmenta ex Virgïlio, et Horatio, uti etiam ex Sallustio Catilinae orationem ad coniuratos — ex Livio obsidionem Romae per Porsenam — oratiunculam Horatii pro filio — et Veturiae matris Coriolani ad filium memoria retinuerunt, ac declamarunt. — Narrationi praeterea Mythologiae singulis hebdomadibus attendebant. — Domi autem varia fragmenta hiſtorica ex lingua patria latinæ reddebant, versusque nonnullos numeris ritmicis solutos, ordini suo reſtituebant. —

CLASSIS QUINTA.

Alumni Classis huius explanata sibi habuerunt: — *ex Cicerone* orationem pro Archia Poëta — et pro Marcello — Epiſtolam ad Atticum — ad Marcellum tres. — Ad consules unam — *ex Virgilio* Eclogas tres ordine positas — et Georgicor; librum primum — *ex Ovidiana Metamorphosi* libri primi fabu-

las novem — ex libro secundo fabulam de Phaëthonte, et ejus sororibus, — ex tertio de Cadmo, aliasque fabulas selectiores.— *ex Julio Caesare* Librum primum — Ex Sallustio de bello Jugurthino — *ex Horatio* satyrâ primâ et nonâ — Ex his Auctoribus, præcipue ex Sallusto, et Ovidio quædam memoriæ mandata declamabant. Narrabantur eis præterea sermone latino quavis septimana antiquitates Romanae. Domi vero in scribendis Narrationibus, et imitatione Ciceronis epistolarum exercebantur. — Professores harum scientiarum Trzaska Rector, Ponderski, et Janowski. —

LINGUA GRAECA.

CLASSIS QUARTA.

Mag: Hankowski assuefaciebat Juvenes ad accuratam lectionem in lingua Graeca methodo Erasmiana. Postquam vero didicerunt prima Grammatices elementa, (Στοιχεια:) explicata sunt eis cum analysi nonnulla fragmenta in eadem lingua et memoriae mandata. —

CLASSIS QUINTA.

Auditores Classis huius Grammaticam in usum inferiorum Classium fere totam edidicerunt. Dein versus ex Jacobeio in linguam vernaculam transtulerunt et memori animo impresserunt —

NAUKA RELIGII I OBYCZAIÓW.

KLASSA PIERWSZA.

W téy Klassie wykładano Uczniom z niższego Katechizmu Fleurego część Pierwszą do którego łączono krótki zbior Historyi ludu Jzraelskiego i Naukę Obyczaiową. —

KLASSA DRUGA.

Dalszy był ciąg Katechizmu niższego Części Drugiéy — Obyczaie Jzraelitów i Nauka Obyczaiowa —

KLASSA TRZECIA.

Część pierwsza Katechizmu wyższego. — Zycie Jezusa Chrystusa i Nauka Obyczaiowa w obszérnieyszym wykładzie niż w Klassach poprzedzaiących. —

KLASSA CZWARTA.

Tłumaczono Uczniom Część drugą Katechizmu większego Historycznego z X. Fleury: przy tém dano im wiadomość o Obyczaiach dawnych Chrześciian.—

KLASSA PIĄTA.

Stosownie do Planu dopełniła Naukę Religii z Xiążki pod tytułem: Historya Swięta Tom Trzeci. —

JEOGRAFIIA.

KLASSA PIERWSZA.

Po daniu wyobrażenia Uczniom kształtu kuli ziemno—wodney i iéy podziału na części, wskazano granice, rzeki znacznieysze i podział Krolestwa Polskiego na Woiewodztwa, Obwody i Powiaty z wymienieniem miast. Podobnym sposobem postępuiąc opisano kraie całéy Europy. Wyłożono nakoniec o figurze ziemi, iéy obrocie, rożności klimatów, szerokości i długości Jeograficznéy i o użyciu mapp. —

KLASSA DRUGA.

Poznawszy Uczniowie z podziału kuli ziemskiéy wynikaiące iéy odmiany; słyszeli fizyczny opis kraiów tak w Europie, iako też i w innycą częściach świata — W Krolestwie zaś. Polskiém, to wszystko wyszczególniali. —

KLASSA TRZECIA.

W téy Klassie przy opowiadaniu Jeografii tak fizyczney iako i polityczney przez Pana Stein wydaney; zwracano uwagę Uczniów na obszerność Kraiów — ludność — przemysł — siłę zbroyną — nauki, rękodzieła — i t- d. nie tylko w Europie, ale i w innych częściach świata. —

KLASSA CZWARTA.

W iedney godzinie na tydzień przebiegał Nauczyciel z Uczniami Jeografiią stosównie do Planu przepisaną. —

LOIKA.

KLASSA PIĄTA.

W godzinie na tydzień wykładano Uczniom tę Naukę podług dzieła. *Kondyllaka.* iako to: O poznaniu władz naszych i ich użyciu. O rozbiorze iako naturalney drodze do nabycia wszelkich wiadomości. O Porządku w nabyciu wyobrażeń, i zamienianiu go w iasny porządek gromadny. (*Synthesis*) O tworzeniu sobie nazwisk rodzaiowych i gatunkowych — O nabyciu wyobrażeń rzeczy, pod zmysły niepodpadaiących — O poznaniu Władz duszy i woli, i nabywaniu z nich wiadomości. O przyczynie fizyczney czułości i pamięci, toż wegietacyi we śnie, działaniu w mózgu i zmysłach: z tąd przyczyna fizyczna

pamięci, ztąd wykład snów: nareście przyczyny słabnącéy pamięci. — Przedmiot ten dawany był przez X. H. Janowskiego.

HISTORYA POWSZECHNA.

Klassa Piérwsza. Wyłożywszy Uczniom znaczenie i potrzebę wiadomości Historyi Powszechnéy, oraz wyrazów Okres, Epoka, Era — podzielono ią na dwanaście Okresów, i opowiedziano znacnieysze wypadki. — Z dzieiów zaś oyczystych dano krótką wiadomość o każdym Panuiącym od początku narodu aż do naszych czasów. —

Klassa Druga. Od początku tworzenia się Narodów do podziału Państwa Rzymskiego przez Teodozyusza W. —

Klassa Trzecia. W téy Klassie ten przedmiot był stosownie do Planu dawany.

Klassa Czwarta. Z uczniami téy Klassy przeszedł Nauczyciel Historyą starożytną od pierwiastkowego tworzenia się Narodów do Narodzenia Chrystusa: —

Klassa Piąta. Od Narodzenia Jezusa Chrystusa do końca wieku czternastego. —

HISTORYA POLKA.

Klassa Druga. W téy Klassie przebiegł Nauczyciel dzieie Narodowe od początku aż do Kazimierza Wielkiego. —

Klassa Trzecia. Od Kazimierza Wielkiego do nas2ych czasów. —

Klassa Czwarta. W Klassie téy stósownie do Planu przedmiot ten był dawany. —

Klasssa Piąta. Dzieie od Zygmunta I. do Stanisława Augusta — X. Jasiobęcki trudnił się dawaniem w Klassach Historyi.

HISTORYA NATURALNA.

Klassa Piérwsza. Wyłożono Uczniom podług dziełka na tę Klassę przepisanego trzy działy Ciał przyrodzonych. W każdym z tych działów zastanawiano się nad rzeczami nayużytecznieyszemi, nayosobliwszemi, i nayciekawszemi.

Klassa Druga. Uczniowie téy Klassy mieli wyłożoną Gromadę Zwierząt ssących podzieloną na Rzędy, a rzędy na rodzaie i gatunki podług Jundziłła i Kluka.

Klassa Trzecia. Trzy Gromady, to iest Ptaków, Gadu i Ryb, wyłożono.

Klassa Czwarta. Stósownie do Planu! ten przedmiot był dawany.

Klassa Piąta. Botanika, z wykładem wyrazów technicznych i Układ Lineusza — W czasie wolnym nauczyciel wychodził z Uczniami dla zebrania roślin, nie tylko tych, które nas swą pięknością bawią, ale i tych które szkodę lub pożytek przynoszą. Te suszyli i w Zielniku podług Klass sporządzonych układali. — X. Hankowski ten przedmiot dawał.

FIZYKA.

Klassa Druga. Uczniom téy Klassy dano poznać cel i zamiar Fizyki. — Własności powszechne i ogólne ciał. — Nakoniec obiaśniane były różne wyrazy w téy nauce używane. —

Klassa Trzecia. Stosównie do planu ten przedmiot w téy Klassie był dawany.

Klassa Czwarta. Ta, zadosyć uczyniła przepisowi Planu.

Klassa Piąta. Wykładane były własności chemiczne powietrza i wody.— Ogólne wiadomości o formowaniu się kwasów i własności tychże.— Gatunki gazów i ich własności tak chemiczne iak fizyczne.— Teoryia palenia się ciał, oddychania i ciepła zwierząt, wegetacyi i fermentacyi.

Hidrostatyka. Stósunek ciśnień cieczy, dna i wysokości naczyń— Ciężkość gatunkowa ciał. — Sposoby iéy dochodzenia.— Skład i robienie narzędzi do tego służących wykładano.

Hidraulika. Stósunek ilości wypłynionéy wody do wysokości naczyń, otworu i czasu płynienia.— Skład machin Hidraulicznych, osobliwie w spółeczności używanych, i na czém zawisła ich dokładność wyłuszczano.—

Astronomiia. Piérwsze cztery Rozdziały podług układu Sniadeckiego. — Podany był sposób robienia kompasów słonecznych na różnych mieyscach i płaszczyznach ziemskich. —

W Klassach tych nauki fizyczne dawane były przez X. Hankowskiego.

MATEMATYKA.

Klassa Piérwsza. Tu nayprzód Arytmetykę zaczęto z Uczniami od czytania, i pisania znaków liczbowych; po czém wprawiono ich w cztery działania liczebne ilości iednogatunkowych, i różnogatunkowych. Miary, wagi, i pieniądze kraiowe opowiedziano. —

2re. Jeometrya. Okazawszy Uczniom rozciągłość każdego ciała w troiakim względzie uważaną zastanawiano ich uwagę nad własnością linii.— koła— kątów, troykątów, z ich gatun-

kami — nad tworzeniem tię Wielokątów i własnością ich powierzchni. Dla okazania tego wszystkiego w praktyce, podano im sposób kreślenia rozmaitych figur.

Klassa Druga. Nayprzód Arytmetyka przepisana na tę Klassę dawana była.

2re. *Z Jeometryi.* Wiadomości poprzednicze. — O liniach prostopadłych, — O pochyłych i równoodległych — O wielokątach a w szczególności o ich kątach, z *Lacroix.* —

Klassa Trzecia. Nayprzód z Arytmetyki i Algebry — O miarach nowych Jeometrycznych — Działania początkowe głoskami. — Zagadnienia które za pomocą równania ilorazowego rozwiązywane bydź mogą. — Tworzenie potęgi drugiéy i wyciąganie iéy piérwiastku. —

2re. *Z Jeometryi.* O kole. — O powierzchni wielokątów. O podobieństwie Figur z *Lacroix.* —

Klassa Czwarta. Nayprzód Algebra. — Tworzenie potęgi drugiéy, wyciąganie piérwiastka i własności równania ogólne wyłożone były. — Podział równań. — Równania piérwszego i drugiego stopnia — Postępy — Wzory na zagadnienia z Postępów. — Teorya Logarytmów — za pomocą ich rozwiązane zagadnienia:

2re. *Z Jeometryi.* O wielokątach w koło wpisanych i opisanych na kole — O powierzchni koła i o stósunku okręgu do średnicy — Trygonometrya prostokreślna — z *Lacroix.* —

3cie. *Z Praktyki.* Wymiar za pomocą lasek, stolika, kątomierza — Dochodzenie powierzchni pola — Podział gruntu na

części upodobane. — Rozgraniczanie maiętności. — Zrobiono Mappy Wsi *Swider* i *Gołąbek* — podług Jeometryi *Zaborowskiego*.

Klassa Piąta. Nayprzód z Algebry. — Równania piérwszego i drugiego stopnia obszerniéy były wykładane niż w klassie czwartéy. — Wzory na rozwiązywanie równań piérwszego stopnia. — Formowanie potęgi trzeciéy i wyciąganie iéy piérwiatku. — Kombinacyie. — Równania wyższego stopnia które mogą bydź rozwiązane na wzór drugiego. — *Z Algebry na Szkoły Woiewodzkie przepisanéy.*

2re. *Z Jeometryi.* Solidometria. — Trygonometrya kulista z *Lacroix* — o równoważeniu z *Zaborowskiego.* Ten przedmiot we wszystkich Klassach dawał X. J. Strzałecki. —

RYSUNKI.

Klassa Piérwsza. Uczniowie téy Klassy mieli wskazywane podług P. Vogla Professora Rysunków w Liceum Warszawskim, zasady do rysunków należące, — części głowy iako i rysunek głów w różnych kierunkach na podziałach. —

Klassa II. i *III.* W piérwszém półroczu były rysunki też same co wyżéy. — W drugiém zaś rysowali z wzorów, części ciała ludzkiego cieniami.

Klassa Czwarta. Uczniowie téy Klassy przeszli to wszystko w krótkości czém się niższe Klassy zatrudniały i do wyższego stopnia rysunków postąpili.

KALLIGRAFIIA.

Klassa I. II. III. i *IV.* Daiąc w każdéy z tych Klass Kalligrafiią Polską, a potém i Niemiecką starano się, przy zachowaniu prawideł pisma o formowanie charakteru czytelnego i pięknego; do czego podawano im stósowne Wzory.

Wszystkie tu wyszczególnione Nauki w godzinach przepisanych dawane były.